

SNEŽNA KATASTROFA V DOLINI PAZNAUN

Snowstorm in the Paznaun Valley

Danilo Škerbinek* UDK 551.578(494)''1998''

Povzetek

Konec februarja letos sem se znašel v severo-vzhodnem delu Švice v snežnem neurju, ki je silovito in boleče poseglo v življenje ljudi, ki so se v tem času nahajali v Alpah.

Psihična napetost se je stopnjevala z debelino snežne odeje, rastoči nevarnosti so sledile nesreče in reševanje.

V sestavku je še nekaj osebnih vtisov in dodana mnenja obsežnih razprav, po dogodku.

Ali se bomo iz tega primera kaj naučili?

Abstract

At the end of February of this year, I was caught in a snow storm in the south-eastern part of Switzerland which violently and painfully affected the lives of those who happened to be in the Alps at the time.

Our anxiety intensified with the rising level of snow, and the growing threat resulted in accidents and rescue activities.

The report presents some of my personal impressions, complemented by opinions expressed in broader discussions that followed the event.

Will we learn anything from this event?

Uvod

Zadnje dni januarja je bilo treba hitro odpotovati na sestanek izvedenske komisije Združenih narodov v Ženevo, in ker letalskih vozovnic ni bilo več mogoče dobiti, sem se odločil za potovanje z avtom.

Po uspešnem sestanku sem se vračal čez Švico in Avstrijo. Deževalo je, kot da bi se odprle vse nebeške zapornice. V Liechtensteinu je bilo med deževnimi kapljami vse več snežink. Vozil sem se proti predoru pod gorskim prelazom, ki deli Vorarlberg od Arlberga. Cesta čez prelaz je bila zaradi obilice snega zaprta.

Zapeljal sem v predor. Nekje nad mano je bil kraj Stuben. Nad njim sem se leta 1967 z dvema vrstnikoma udeležil mednarodnega zbora mladinskih vodnikov. Nemški gorski vodniki so nas na pobočjih gore Kaltenberg dobro izurili za vožnjo v globokem snegu. Vsak dan je zapadlo petnajst in več centimetrov novega snega. Ob koncu zbora je med spustom v dolino plaz zasul pet udeležencev zbora. Sledilo je reševanje.

Za dva ni bilo več pomoči. Avstrija ima čudovite smučarske terene, a ker se širijo smučišča vse višje, so seveda vse bolj izpostavljena in nevarna.

Odločil sem se prespati v St. Antonu, saj je bila že pozna ura, na cesti je bilo več kot 35 cm novega snega in tudi avto je odpovedal pokorščino. Jutro je bilo turobno. Medlo je kot za stavo. Pri zajtrku sem ujel radijska obvestila o velikih količinah novozapadlega snega v Franciji, pa tudi Nemčiji, Švici in Avstriji. Ko sem se vozil približno 30 km vzhodno od St. Antona, mimo kraja Pians, kjer se odcepi dolina Paznaun, sem pomislil, da je do šolskih počitnic v Sloveniji le še tri tedne. Egoistično si zaželim, naj sedaj pade, kar pač mora, da bomo užili načrtovani zimski dopust v bližnjem Engadinu v Švici v obilici novega snega.

Snežne razmere v prvi polovici lanskega februarja

Z manjšimi presledki se je opisano sneženje nadaljevalo v februar. Na celotni verigi Alp je bilo vse več snega.

Novinarji so poročali o plazovih v Chamonixu (Francija), kantonu Wallis ter osrednji Švici, v Aosti (Italiji) in še posebej na Silvretti in Arlberškem.

Že 16. februarja so iz varnostnih razlogov zaprli cesto v dolino Paznaun, jo čez dva dni odprli, a jo že čez nekaj ur zaradi plazov in nadaljne velike nevarnosti snežnih plazov

ponovno zaprli. Iz istega razloga so tega dne nad Innsbruckom izselili prebivalce okoli 50 hiš. Seznam zaprtih gorskih cest je postajal vse obsežnejši.

Kaj bo z našim dopustom?

Za čas od 20. do 27. februarja smo imeli rezervirano in vplačano akontacijo za stanovanjsko enoto v Samnaunu v Engadinu.

Opisane snežne razmere so bile dovolj tehten razlog, da sem nekaj dni pred načrtovano potjo na različnih možnih naslovih iskal informacije o snežnih razmerah oziroma prevoznosti cest do našega dopustniškega kraja.

Kolegi pri avstrijski gorski reševalni službi (v nadaljevanju ÖBRD) so povedali, da je na področju Silvrette zapadlo več kot meter novega snega in da so padavine napovedane še za naslednja dva dneva. Od Innsbrucka proti zahodu se je dalo potovati le z vlakom, kraj Landeck je bil nedostopen z juga in vzhoda. Od Kufsteina proti Innsbrucku je promet po avtocesti potekal po polžje. Napotili so me na službo, ki ukrepa ob naravnih katastrofah v Innsbrucku. Na tem naslovu so ponovili podatke, pridobljene od ÖBRD in dodali še seznam zaprtih cest. Za naše potovanje so prišle v poštev ceste, ki so vodile skozi predor Felbertauern in čez prelaz Thurn, doline Inna, in cesta iz južnega Engadina proti Vinadiju. Po njihovih podatkih bi bilo pri vožnji iz Merana proti dolini Inna potrebno upoštevati obvezno uporabo verig za prelaz Reschen.

Na AMZ Slovenije so nas ob naši navedbi cilja potovanja presenetili z računalniškim izrisom ter izpisom priporočljive poti potovanja. Svetovali so smer Ljubljana–dolina Pustriče–Meran–sedlo Reschen–Vinadi–Samnaun.

V turističnem društvu v Samnaunu so povedali, da je cesta Landeck–Vinadi zaprta. Občasno, kadar je bilo to potrebno zaradi urejanja ceste in odstranjevanja snega, je bila zaprta cesta Vinadi–Samnaun. Smučišča naj bi bila odlično urejena, odprta, vse žičniške naprave naj bi obratovala. Dali so tudi številko telefonskega odzivnika, ki je 24 ur na dan ažurno poročal o prevoznosti cest.

Na telefonsko številko načelnika gorske reševalne službe v Samnaunu se je oglasila žena. Povedala je, da mož vse dni skrbi za odstreljevanje velikih količin snega, da nenehno ocenjujejo stanje prevoznosti cest in da je trenutno (tri dni pred našim predvidenim potovanjem) cesta v Samnaun zaprta, vendar bo v petek zanesljivo odprta.

* Gorska reševalna služba Slovenije, Dvorčakova 9, Ljubljana

Lastnik naše stanovanjske enote v Samnaunu nas je potlašil, da bo cesta v petek že zanesljivo odprta, da vse žičniške naprave obratujejo in da se po dolgoročni vremenski napovedi obeta lepo vreme. Za kakršno koli paniko naj ne bi imeli vzroka, če pa ne pridemo, bomo morali škodo plačati. Povrnjene akontacije vsekakor ne moremo pričakovati.

Na podlagi vseh zbranih podatkov sem se z družino in prijatelji, ki so si izbrali isti dopustniški cilj, odločil, da gremo na pot.

Potovanje v Samnaun

20. februarja smo bili že ob 10³⁰ v Vinadiju. Cesta proti Ravaiscu in Samnaunu je bila zaprta. Še vedno je deževalo, vmes so padale snežinke. Pred cestno zaporo je stalo približno 70 vozil iz Nemčije, Avstrije, Švice in Italije.

Telefonski odzivnik v turističnem društvu in lastnik naše stanovanjske enote iz Samnauna sta zagotavljala, da bo cesta vsak trenutek odprta, bližnji gostilničar v Vinadiju pa je napovedoval, da ceste še zlepa ne bodo odprli. Drugih obvestil ni bilo.

Po šestih urah čakanja je približno polovica vozil, med njimi tudi tri slovenska, odpeljala v bližnje kraje iskat prenočišče. Slovenci smo se namestili pod prelazom Reschen. Čudovita zvezdna noč nam je vlivala upanje, da se vremenska situacija izboljšuje.

21. februarja je jutranje obvestilo, da so prejšnji dan pol ure po našem odhodu iz Vinadija cesto proti Samnaunu za uro in pol odprli, jo čez noč spet zaprli in jo bodo danes zjutraj usposobili za normalen prevoz (dan poprej je bil možen le

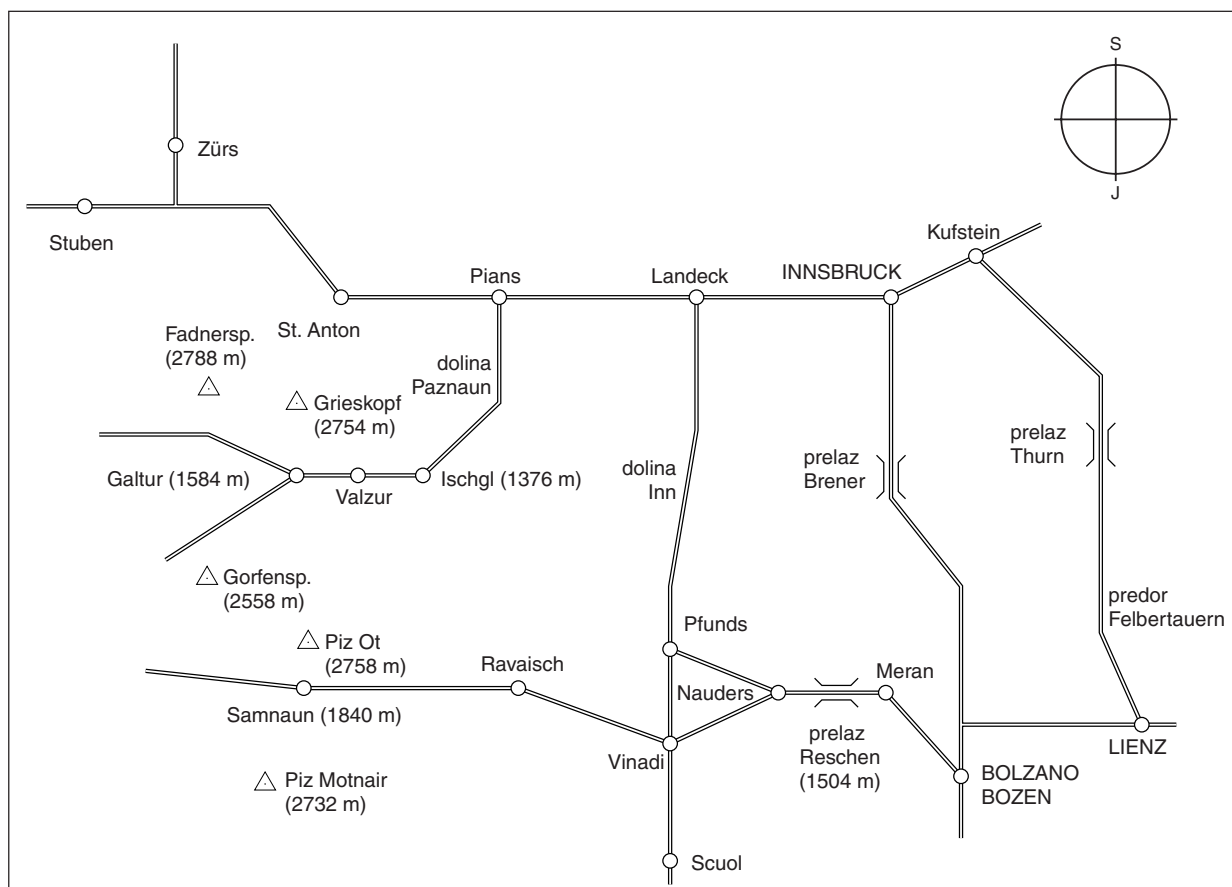
enosmeren prevoz), delovala kot hladna prha. Med nekaterimi člani naše skupine se je porodilo vprašanje, ali tokrat le ne bilo bolje obrniti hrpta čudovitim smučiščem nad Samnaunom.

Lepo vreme in dobre možnosti, napovedi iz Samnauna in napovedana odprta cesta so pretehtali in tako smo bili ob 9. uri zopet v Vinadiju. Cesta je bila še vedno zaprta, čeprav bi po sporočilu z odzivnika turističnega društva morala biti že odprta. To se je končno zgodilo dve ure pozneje. Prenehalo je snežiti. Nebo je postajalo svetlejšje.

Med vožnjo v Samnaun smo opazili, kako na vsakih nekaj 100 m višine skokovito narašča debelina snežne odeje. V vasi je prejšno noč na približno dva metra starega snega zapadlo 70 cm novega. Močan veter je gradil zamete. Žičniške naprave so mirovale. Tudi tiste na obrobju kraja niso delovale. Cestna povezava z dolino je bila že opoldne ponovno pretrgana.

Čas smo si krajšali tako, da smo gospodarju pomagali odmetavati sneg, se sprehajali po kraju, ogledovali pri odmetavanju snega zelo dobro organizirano delovanje komunalne službe, lastnike zasebnih hiš, ki so s sterh svojih hiš žagali (odstranjevali) sneg, brali zadnje časopise, ki so še bili na voljo, itd. Od časa do časa je priletel helikopter z najnujnejšimi življenjskimi potrebščinami. Organizirana je bila delitev kruha.

Snežna odeja je postajala vse večja. Podnevi je zapadlo 50 cm novega snega. Vmes je tudi pogosto deževalo. Bilo je zelo toplo. Zvečer istega dne smo začeli redno poslušati obe glavni poročili avstrijske TV, poročila švicarske in nemške TV pa le kot dopolnilo.

Slika 1. Potovalne možnosti do Samnauna in kraji ter gore, omenjene v prispevku
Figure 1. Possible routes to Samnaun and the places and mountains mentioned in the report.

Zelo kritične razmere so vladale v sosednji dolini Paznaun, še zlasti v njenem največjem kraju v turističnem Ischglu in nekaj kilometrov oddaljenem in malo manj mondenem Galtüru, ki je v zračni črti od Samnauna oddaljen le 14 km.

Te dneve je bilo v Galtüru okoli 3200 turistov. Vsak dan so se redno sestajali v občinski zgradbi, kjer so jim občinski uslužbenci dopovedovali, da ni vzroka za paniko, da se bo cesto očistilo snega in jo naredilo prevozno ali pa jih bodo s helikopterjem prepeljali iz doline.

Za turiste – ujetnike so zelo prizadevni in prijazni turistični delavci tako pri nas kot drugod vsak dan na svoje stroške organizirali nadomestne programe (prireditve, zabavna tekmovalništva, maškarade itd.), da bi tako zmanjšali neprijetni psihološki pritisk.

Na vprašanja o možni nevarnosti plazov so odgovorni v Galtüru zagotavljali, da ni vzrokov za strah, saj je zadnji plaz na tem področju zdrsnil pred 300 leti in da pred plazovi varujejo protiplazne zgradbe.

Pozneje smo v nemškem tisku brali, da je bila v tem času v Innsbrucku seja kriznega štaba, kjer so strokovnjaki opozarjali na veliko nevarnost snežnih plazov, a je bilo opozorilo označeno kot panično.

Med poznavalci nevarnosti plazov in nekaterimi turističnimi delavci so se razvnele ostre razprave, vendar je javnost za to izvedela šele po nesreči.

Iz poročil smo bili obveščeni, da je skoraj 100.000 ljudi ujetih v turističnih vaseh Avstrije, Nemčije, Italije, Švice in Francije. Ko smo hoteli pred spanjem pretegniti noge in zakorkati iz enega konca Samnauna na drugega, smo takoj za središčem kraja naleteli na vravno ograjo, na kateri so bile nanizane zastavice, ki ponazarjajo rumeno–črno šahovnico z znanim opozorilom, da je gibanje zunaj ograje prepovedano in skrajno nevarno zaradi nevarnosti plazov. Torej ne le dolina, tudi kraj je bil odrezan od sveta.

Nenadoma smo sami na sebi občutili vso breme ujetništva in negotovosti naslednjih dni, prežečo nevarnost debele snežne odeje in še zlasti nanosov snega na pobočjih gora nad našim krajem.

Miniranje snega

Pozno v noč smo slišali v Samnaunu eksplozije min. V okolici kraja so imeli postavljenih nekaj fiksnih odstrelnih mest, s katerih so s pomočjo metalca min z ustaljenimi parametri sestreljevali nagrmadene količine snega.

Po švicarski doktrini začenjajo že pri 30 cm novega snega prično sneg odstranjevati z minami ali dinamitom.

Žal so bile meteorološke razmere slabe in helikopter je že tri dni čakal, da bi lahko poletel in začel odstreljevati plazove. Umetno proženje plazov vodi krajevna komisija za plazove, ki jo sestavljajo župan, šef GRS in civilne zaščite. Vsi trije so za to funkcijo izvoljeni. Čeprav je njihovo delo zelo odgovorno (odškodninsko in kazensko), prejmejo na leto le 500 švicarskih frankov nagrade.

Odločitev za umetno proženje snežnih plazov je povezana z natančnim poznavanjem razmer v snežni odeji, kar pa ni vselej preprosto, saj razmer na kraju samem ni mogoče stalno natančno ocenjevati. Umetno sprožen snežni plaz lahko povzroči tudi veliko škodo in povzroči zahteve po odškodnini.

V sosednji dolini Paznauna so se zaradi tega odločili, da nagrmadenega snega ne bodo odstreljevali. Š tem prizanašajo vegetaciji, gozdu in nenazadnje tudi hišam. Namesto tega postavljajo snežne ovire in prepreke, gradijo jarke, ki usmerjajo zdrslji sneg tja, kjer povzročata manj škode.

Žal je narava in zima snovalce te zaščite obšla. Večina protiplaznih zgradb in objektov nad dolino Paznaun je bilo ta-

krat že globoko prekritih s snegom. Podrasti in gozda ni bilo povsod zadosti.

Dež, ki je padel v minulih dneh med sneženjem, je pronical skozi snežne plasti. Zagotovo bo ob visokih temperaturah ustvaril dobro drsnost nagrmadenega snega.

Med sneženjem je divjal močan severni veter s hitrostjo več kot 150 km/h in zgradil velike zamete.

Ko smo 22. februarja skočili iz postelje, smo najprej pogledali skozi okno. Še vedno je snežilo, zapadlo je okoli 60 cm novega snega in pihal je močan veter. Medlo svetlikanje pa nam je vendarle vzbujalo nekaj optimizma.

Optimistično razpoloženje se je stopnjevalo, ko smo na nebu opazovali vse večjo površino modrine.

Nenadoma je grozovit pok omrtvil vsa naša čutila. Prihajal je od zunaj. Skočil sem k oknu in s pogledom zajel ozko dolino. Z južnega pobočja 2750 m visoke gore Piz Ot, ki se dviga več kot 900 m strmo nad Samnaunom, je hrnel proti našemu kraju snežni plaz, ki je v naslednjem trenutku s snežnim pišem zakril vsak pogled. Zavedal sem se, da mi je glava podzavestno zlezla med ramena. Kaj bo sledilo? So hiše dovolj trdno zgrajene? Strašansko sem si želel, da bi čim prej lahko videl, kaj se dogaja okoli nas. Več kot osem minut je trajalo, da se je belina piša polegla.

Slika 2. Tako se nam je bližal plaz. (foto: D. Škerbinek)
Figure 2. The approaching avalanche (photo: D. Škerbinek)

Vse je bilo grozljivo tiho. Vse je bilo še bolj belo kot prej. Plaz je zdesetkal gozd, ki je stal na pobočju gore nad krajem, vdrl skozi najbližjo hišo, v kateri je trgovina, uničil blago in se ustavil na nižje ležeče dvorišču in garažah. Pozneje so na tem mestu iz snežne mase izkopali tri skoraj brezoblične gmote jekla in plastike, ki so bili nekoč dragi avtomobili.

Uličice so začele počasi oživljati, a le v strogem središču kraja. Vse druge poti in ceste so bile zaprte in označene s prepovedjo gibanja. O tem smo lahko brali tudi na oglasnih deskah apartmajskih hiš in hotelov.

Kruha, mleka in sadja ni bilo možno kupiti.

Intenzivnost sneženja je popustila. Dobra vidljivost je omogočila, da je helikopterska posadka začela svoje delo. Iz helikopterja so začeli odmetavati dinamit. Delo je usmerjala in nadzorovala ekipa ljudi iz doline. Tudi minometi so ojačali svoje delo. Ta dan smo našli več kot 150 eksplozij. Nekateri proženja plazov smo lahko tudi neposredno opazovali. Čeprav so pobočja nad krajem zelo strma, so hiše v dolini precej varovane z gozdovi in podrastjo.

Pozno popoldne so s helikopterjem začeli dovažati hrano. Kruh nam je prinesel lastnik apartmajev.

Slika 3. Še nekaj sekund in Samnaun bo zakril snežni piš (foto: D. Škerbinek)

Figure 3. A few seconds before Samnaun disappeared in an avalanche of snow. (photo: D. Škerbinek)

Zvečer smo pri TV poročilih izvedeli za grozovito katastrofo, ki se je pripetila v sosednji dolini v Avstriji. Okoli 16. ure sta z južnih pobočji 2788 m visokega Fadnerspitz in 2754 m visokega Grieskopfa zdrsnila ogromna snežna plazova, ter v kraju Galtür (1584 m) povzročila strašno razdejanje. Snežna masa je pridrla v sredino kraja in se ustavila prav pred cerkvijo, zasula več kot 50 ljudi in uničila deset hiš (veliko jih je bilo odtrganih od temeljev). Snežni piš je zdobil šipe mnogim hišam in napolnil s snegom prostore. V eni od hiš v središču kraja se je zadrževalo več otrok. Tudi ta hiša je bila zasuta. Čelo plazu je bilo široko več kot 500 m in snežni nariv visok 4 m.

Takoj po nesreči so domačini, gorski reševalci, gasilci, turisti itd. začeli iskati zasute in odkopavati sneg. Mnogo ljudi je v prvem trenutku reševalo z golimi rokami. Med poročanjem na TV je bilo prvih osem ljudi rešenih, a sledili so že prvi mrtvi. Iskanje se je nadaljevalo v noč. Ponoči je zdrsnil po severnih pobočjih gore Gorfenspitze (2558 m) še en plaz, ki je ponovno zasul že nekatere odkopane objekte in površine. Panika se je še povečala. Ljudje niso vedeli, kam naj gredo, da bi se zaščitili pred novimi plazovi.

Reševanje zasutih

Ob zasilni razsvetljavi je trajalo iskanje vso minulo noč. Zasute so iskali z lopatami, sondami, pomagalo je nekaj lokalnih lavinskih psov. Prisotna je bila neskončna volja in energija vseh vrst reševalcev. Delo je bilo skrajno težavno, saj je bil sneg trdo zbit. Eden od reševalcev je homogenost snežne odeje primerjal z desko.

23. februarja zjutraj so bili v bližnjem Landecku pripravljene spočiti reševalci, predvsem ÖBRD, a jim je slabo vreme onemogočalo zračni prevoz. Cesta do Galtüra je bila na več mestih popolnoma zasuta s snegom, drevjem in drugim materialom.

Po dvajsetih urah so do skrajnosti utrujene reševalce zamenjali novi. Helikopterji so odvažali prve poškodovance, dovažali hrano in opremo za reševanje.

Reševalno moštvo je štel več kot 500 ljudi. Izredno požrtvovalno so sodelovali tudi turisti, med katerimi je bilo tudi nekaj zdravnikov. V moštvo so bile tudi gorske enote policije in vojske. Vsi so bili zelo dobro opremljeni in imeli tudi lavinske žolne. Popoldne so začeli helikopterji odvažati otroke, matere, bolne in starejše ljudi. Žal je ponovno začelo snežiti. Zračni most je bil ustavljen. Dolga kolona ljudi na travniku ob robu kraja je več kot šest ur v mrazu vztrajala in upala, da bo sneženje nekoliko prenehalo in da se bo prevoz nadaljeval.

Ljudje so postali nejevolni, nekateri so dobili ozeblino. 120 petičnih turistov je sprejelo ponudbo zasebnih zračnih prevoznikov, ki so jih kljub prepovedi letenja v zračnem prostoru nad dolino Paznaun odpeljali iz doline. To je seveda sprožilo silen val negodovanja.

Proti večeru je zdrsnil z južnih pobočij Muttentalpa nov plaz, ki je zasul dest ljudi in podrl hiše v kraju Valzur, na pol poti med Galtürom in Ischglom.

Tudi v Samnaunu smo se počutili vse bolj ogrožene. Območje, kjer je bilo v naselju dovoljeno hoditi, se je manjšalo, saj je resno grozilo, da bo zdrsnil proti vasi snežni plaz s severnih pobočij Piz Motnaira (2732 m). Parkirni prostor naše hiše je bil skoraj tik ob vznožju te gore. Hotel sem umakniti vozilo, a kam?

Miniranje v Samnaunu se je nadaljevalo. Petdeset in več eksplozij je pestrilo sicer dušec mir v kraju. Čez dan je ponovno zapadlo 40 cm novega snega, še vedno je razgrajal tudi silen veter. Zvečer se je vreme počasi začelo izboljševati.

24. februarja je postal zračni most za evakuacijo ljudi iz doline Paznaun (turisti in veliko domačinov) še intenzivnejši. Del avtoceste pri Landecku so zaprli in organizirali pristajališče za helikopterje ter postavili sprejemne objekte. Po prvi pomoči, psihološki pomoči in triazi so organizirali avtobusne prevoze do Innsbrucka, od tam pa je v Nemčijo (75 % turistov v dolini Paznaun je bilo iz Nemčije) peljal poseben vlak.

V zračnem mostu, po njem se je doslej evakuiralo največ ljudi v Avstriji (300 ljudi na uro), je sodelovalo 42 helikopterjev znamke Avgusta Bell 212, Sikorski, Boeing, velikoprostorski UH – 60 Black Hawk, Super Puma, CH – 53 iz Avstrije, Nemčije, Švice in ZDA.

Ko se je končala evakuacija iz Galtüra, se je nadaljevala evakuacija tudi iz Ischglu. V zraku so bili stalno tri do štirje helikopterji. Poleti po zelo ozki dolini so bili zelo organizirani in strokovni. Ker so dan prej so helikopterjem očitali, da so s svojim hrupom povzročili sprožitve dodatnih plazov, so ti naslednje dneve leteli nad dolino zelo nizko.

Iz Ischglu so prepeljali 6200 ljudi. V vseh dneh reševanja so v dolini Paznaun iz snega izkopal 16 živih ter 21 mrtvih Nemcev, devet Avstrijcev, dva Danca in šest Nizozemcev.

V naši dolini se je nadaljevalo že navsezgodaj sestreljevanje nagrmedenega snega. Radovedni smo spremljali način dela in učinke. Sredi dopoldneva so pod vrhom Piz Ota sprožili plaz v taki razsežnosti, da je ponovno pridrvel do Samnauna. Sama sreča, da je bila glavnina snega sestreljena že v ponedeljek. Pri oceni debeline snežne odeje so se minerji brez dvoma ušteli, saj je proženje spravilo v gibanje tako velike količine snega, da nas je bilo vse pošteno strah. Debelino snežne odeje je podvojil izredno močan severni veter.

Ponoči so začeli odstranjevati sneg s cest med kraji v dolini Samnaun, zapore v kraju so končno odstranili.

25. februarja so vso noč donele eksplozije. Delo minerjev se je nadaljevalo tudi dopoldan. Modrina neba je vračala ljudem upanje in optimizem; na njihovih obrazih je bilo opaziti vidno olajšanje. Rojeval se je čudovit dan. Opoldne se je razširila vest, da so odprli smučišča na švicarskem delu smučarskega sistema Samnaun. Seveda smo se odpravili smučati. Turistično društvo nas je še dodatno razveselilo s podarjeno vozovnico. To so storili oba naslednja dneva. Zanimivo je, da je bil avstrijski del smučišča proti Ischglu odprt vse prejšnje dni. Sneg na smučišču so namreč sproti odstreljevali s strelnimi žičnicami in ga utrjevali z teptalniki. Zanimivo: utrjena smučišča so bila varnejša kot kraji pod njimi.

Začeli so čistiti cesto proti Vinadiju. Povedali so nam, da imajo za odprtje ceste 48 ur dela.

26. februarja se je nadaljevalo čudovito vreme. Smučišča so bila odprta. Iz helikopterja so ves dan odstreljevali plazove. Za odstreljevanje plazov okoli smučišč so pripeljali dinamit z žičnico. Nato ga je prevzela helikopterska posadka in nadaljevali s odstreljevanjem tistih predelov, ki bi utegnili biti nevarni za smučišča..

Smučišča so bila idealna in vrhunsko urejena. Vreme je bilo enkratno, vendar smo se kljub temu počutili neprijetno, ker smo srečevali tako malo smučarjev. Smučali smo tudi v dolino Paznaun in dosegli Ischgl. Kraj je deloval turobno. Le tu in tam je bil kakšen človek. Večina hotelov in apartmajskih hiš je bilo zaprtih.

Slika 4. Kraj je pokrit s 4,2 m debelo snežno odejo (foto: J. Škerbinek)

Figure 4. The village is covered with a 4.2-metre blanket of snow. (photo: J. Škerbinek)

Cesta med kraji v dolini Samnaun je bila končno odprta. Vse ekipe delavcev so se z močno mehanizacijo lotile odstranjevanja snega s ceste, ki vodi v Vinadi.

27. februarja se je nadaljevanje sestrreljevanje plazov, utrjevanje smučišč in delo pri odpiranju ceste proti Vinadiju. Uživali smo v čudovitih možnostih smučanja. Tega dne smo opravili kar 11500 višinskih metrov spusta do sredine popoldneva, ko smo prenehali smučati in je bila cesta v dolino končno zopet odprta.

Več kot sto vozil dolga kolona, med njimi tudi mi, je odpeljala iz doline. Opazovali smo več kot deset metrov visoke zamete, v katerih so tičala ogromna debla.

V strma skalnata pobočja vklesana cesta je bila tako zasiplana in obložena s snegom, da je bilo treba do cestnih predorov skopati do deset metrov dolge rove v zbiti sneg.

Javni odmevi na nesrečo

Po nesreči v Galtüru je bilo na avstrijski, švicarski in nemški televiziji več oddaj posvečenih skoraj sočasni snežni stihiji po srednji Evropi, v kateri je umrlo skoraj sto ljudi. Iz Adelbodna, Grindelwalda, s smučišč nad Martignyem, iz visokih dolin nad Aosto in drugod so turisti odhajali proti domu s helikopterji. V Davosu in Klostersu je bilo ujetih po 6000 turistev. Grozljiv je bil dogodek iz švicarske vasi Leukerbad (Wallis). Lokalni miner je sprožil pršni plaz, ki je močno poškodoval več hiš. Miniral je brez poprejšnjega dogovora s kriznim štabom in le sreči se lahko zahvali 30 ljudi, ki so le za las ušli smrti.

V oddajah so predstavili posledice plazov, reševanje, navodila in poduk za obnašanje v zasneženih gorah v primeru sprožitve plazov. V nadaljevanju vseh predstavitev so bili

pogovori za okroglo mizo. Temeljno vprašanje je bilo, zakaj ljudje odhajajo v gore v tem letnem času, saj debela snežna odeja in smučanje v teh razmerah vendar ni brez nevarnosti!?

Glavni povzetki pa:

- S snegom odete gore večji del zime niso nevarne, če smo kos zahtevam, ki jih take gore in narava od ljudi zahtevajo in če obvladujemo znanje, potrebno, da se nevarnostim izognemo ali se jih drugače ubranimo.
- Ljudje, zlasti tisti iz ravninskih predelov Evrope, gredo na smučanje zelo lahkomišlno, nepripravljene in velikokrat v skupinah. Odhod na smučanje jim pomeni v prvi vrsti zabavo, smučanje pa večkrat lahkomišlno spremembo drugotnega pomena.
- Veliko je tudi dobrih smučarjev, ki želijo na vedno zahtevnejša smučišča. Pripravljenci smučišč morajo zato visoko v gore, na višine, kjer veljajo zakonitosti in nevarnosti, ki jim je dorasel le manjši del Evropejcev.

Slika 5. Ob cesti je viden plaz z ostanki dreves in drugega (foto: D. Škerbinek)

Figure 5. The avalanche can be seen near the road, with the remains of trees and other debris. (photo: D. Škerbinek)

- Na TV se je oglasil tudi znani himalajec in gorski poslovnež R. Messner. Zagovarjal je potrebo po neokrnjeni naravi, a hkrati tudi potrebo po pripravi ljudi, ki se vanjo podajajo. Priporočal je smučarske dopuste in druge aktivnosti v zasneženi naravi vendar ne višje od gozdne meje. Kdor se poda na višino 2000 m in višje, se mora zavedati, da obstaja vrsta nevarnosti, ki jih tudi izkušeni na obvladajo vselej.
- Res je dolino Paznaun prekrila debela snežna odeja, kakršna pade le na 50 let, vendar bi ob pravilnem ukrepanju pristojnih služb bili ljudje v dolini bolj zaščiteni.
- Lastniki prenočitvenih zmogljivosti in turisti so bili ob teh nenavadno obilnih snežnih padavinah izpostavljeni dogodkom, ki jih v pravo imenujemo "višja sila". Skoraj po pravilu se je s posledicami teh nenavadnih razmer obremenilo le individualne turiste. Nekoliko bolje se je godilo tistim turistom, ki so v turistične kraje pripotovali z agencijami. Razvoj invidualnega turizma bo nazadoval, če tudi ti gosti ne bodo bolj zaščiteni.
- Mnogo ujetih turistov je izjavilo, da bi si poiskali drug dopustniški kraj, če bi jim vsaj del vplačil vrnil. Še zlasti, če bi jim odkrito povedali, kakšne so realne razmere.
- Poznavanje plazov v Avstriji je na zavirljivi ravni. Država ima veliko odličnih strokovnjakov za plazove. Nekateri trdijo, da mnenje strokovnjakov ni bilo upoštevano iz drugih razlogov.

- Marsikje, kjer v preteklosti ni bilo bivališč, tudi ni bilo nesreč. Zaradi vdora v notranjost alpskega sveta pa te postajajo takorekoč nujne, saj tudi ni trajne proti plazne zaščite. Kjer ta obstaja, je pogosto neustrezna, ker graditelji nimajo dolgoročnih podatkov o maksimalnih višinah snežne odeje ali pa jih zaradi cenejše izvedbe ne upoštevajo.
- V Galtúru so pomanjkljivo ugotavljali stanje snežne odeje ali pa so bili ljudje napačno informirani o izjemnih razmerah.
- Večina ljudi živi za sedANJI trenutek in se ne ozira kaj došti na vse drugo. Pravzaprav ni nič nenavadna primerjava med bivanja v Los Angelesu in dopustovanjem v visoko zasneženih gorskih vasicah. V Los Angelesu poteka vsakodnevno običajno življenje, čeprav je znano, da je mesto zelo potresno izpostavljeno in nevarno. Ljudje so in bodo hodili v visokogorska smučišča kljub nevarnostim, ki tam vladajo. Iskanju doživetij, lepot zasneženih gora, nemiru različnih neznanih situacij in trenutkov, adrenalinu in še marsičemu se ljudje preprosto ne želijo odpovedati.

Ujmi ne uideš.